ASIATUNTIJALAUSUNTO

16.10.2019

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Asia: HE 29/2019 vp valtion talousarvioksi vuodelle 2020

Talousarviossa esitetään, että YM edistää ilmastonmuutoksen hillintää, kiertotaloutta, luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä kestävää kaupunkikehitystä ja puurakentamista. Lisäksi toimeenpannaan vuoteen 2030 ulottuvan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman mukaisia toimia ja toteutetaan ravinteiden kierrätysohjelmaa sekä vesiensuojelun tehostamisohjelmaa.

MTK pitää päätavoitteita hyvinä, mutta tehtävät toimenpiteet tulee suunnitella yhteistyössä maa- ja metsätalous-sektoreiden kanssa.

Vesiensuojelun tehostamisohjelmalla vahvistetaan v. 2021 ulottuvien vesien ja merenhoidon suunnitelmien toimeenpanoa laajentamalla vaikuttavampien toimien käyttöönottoa. Hallituksen toimintasuunnitelmassa (7.10.2019) todetaan, että 10/2020 - 12/2023 toteutetaan laajamittainen kipsinlevitys Saaristomeren valuma-alueen pelloille ja tehostamisohjelma väliarvioidaan 12/20121. MTK katsoo, että rahoituksen ohjaaminen maatalouden vesiensuojeluun on tarpeellista, mutta muistuttaa, että toimenpiteissä ei saa keskittyä liikaa yhteen toimenpiteeseen. On tärkeää, että ohjelman väliarvioinnissa arvioidaan erikseen myös kipsitoimenpidettä, johon on osoitettu huomattava osuus tehostamisohjelman rahoituksesta ja tehdään tarvittaessa muutoksia alkuperäiseen levityssuunnitelmaan.

Talousarviossa esitetään toiminnallisena tavoitteena, että kestävän kehityksen tavoitteiden mukaiset toimet lisätään vesien- ja merenhoitoon ja Itämeren suojelun toimenpideohjelmaan. On tärkeää, että erilaiset ohjelmat ja tavoitteet sovitetaan yhteen. MTK muistuttaa, että tässä on otettava huomioon kaikki kestävän kehityksen ulottuvuudet (ympäristöllinen, taloudellinen, sosiaalinen).

Ravinteiden kierrätyksen ratkaisuja kehitetään vesien rehevöitymisen vähentämiseksi ja ravinneomavaraisuuden lisäämiseksi. Kierrätysravinteiden käytön lisääminen ei itsessään vähennä ravinnekuormitusriskiä vesiin ja ilmaan. Käytännössä vesistökuormitusriski kasvaa, koska ravinteiden vapautuminen orgaanisesta aineksesta riippuu ulkoisista tekijöistä ja voi pahimmillaan tapahtua vasta kasvukauden ulkopuolella. MTK muistuttaa, että kierrätysravinteiden käyttö edellyttää vastaavia vesiensuojelutoimia kuin väkilannoitteiden käyttö. On hyvä, että nykyiseen maatalouden ympäristökorvausjärjestelmään varataan lisää varoja toimien jatkamiseksi. Riittävä rahoitus tulee varmistaa myös tulevana ohjelmakautena.

YM asettaa kolme tavoitetta toimialan yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle: 1. hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto, 2. hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta ja 3. kestävä kaupunkikehitys. Osana ensiksi mainittua tavoitetta todetaan, että Itämeren ja vesien hyvä tila on saavutettu. Tavoite on hyvä, mutta käytännössä epärealistinen. Mm. ilmastonmuutos ja arvioitu lisääntynyt kasvukauden ulkopuolisen valunta, rajat ylittävä kuormitus ja vesissä olevat pysyvät yhdisteet vaikeuttavat hyvään vesien ja Itämeren tilaan pääsemistä. Tämän kaltaiset seikat, joihin toimijat voivat vaikuttaa vain hyvin rajallisesti, on tarpeen ottaa huomioon tavoitteita asetettaessa.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2403
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2403
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

MTK pitää hyvänä myös tavoitetta edesauttaa hankkeiden ympäristöä koskevien arviointi- ja lupamenettelyjen sujuvaa etenemistä uudistetun ympäristönsuojelun lainsäädännön toimeenpanolla.

Talousarviossa esitetään merkittävää lisärahoitusta luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen liittyviin toimiin. Asetettuihin tavoitteisiin nähden riittävät resurssit ovat MTK:n näkemyksen mukaan välttämätön edellytys laadukkaalle toiminnalle. MTK kuitenkin painottaa, että käytössä olevat resurssit on kohdennettava kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti. Tämä edellyttää huolellista ja avointa valmistelua ja toimeenpanoa siten, että eri näkemykset tulevat huomioiduiksi.

Talousarviossa todetaan, että metsien, soiden ja kosteikkojen suojelua sekä hoitoa kehitetään vapaaehtoisuuteen perustuvilla keinoilla. MTK arvostaa tätä selventävää kirjausta, sillä MTK pitää oikeudenmukaisimpana, tasapainoisimpana ja myös tavoitteiden saavuttamisen kannalta tehokkaana lähestymistapana juuri vapaaehtoisuuteen perustuvia keinoja.

Merkittävä osa luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvasta rahoituksesta käytetään Helmi-ohjelmaan, jossa kunnostetaan, hoidetaan ja suojellaan luonnon monimuotoisuudelle arvokkaimpia elinympäristöjä. MTK kannattaa laajavaikutteisen toimintaohjelman käynnistämistä korostaen samalla tarvetta sidosryhmien osallistamiselle ja maanomistajien oikeuksien huomioinnille suunnittelun ja toimeenpanon eri vaiheissa. MTK:n näkemyksen mukaan on tärkeää varmistaa, että Helmi-ohjelmasta rakennetaan sisällöltään ja tavoitteiltaan sekä hallinnoinniltaan ja rahoitukseltaan selkeä kokonaisuus, joka ei aiheuta sekaannusta tai päällekkäisyyttä jo nykyisin toimeenpanossa olevien ohjelmien kanssa esimerkiksi metsäisten elinympäristöjen osalta.

Laajaa hyväksyntää nauttivalle Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma METSO:lle esitetään talousarviossa lisärahoitusta. MTK pitää asiaa erittäin tärkeänä METSO:lle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen kannalta. MTK:n näkemyksen mukaan METSO:sta tulisi tehdä pysyvä jatkamalla sitä myös vuoden 2025 jälkeen.

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistusta tehostetaan digitalisaation avulla, millä halutaan varmistaa yksityisen ja julkisen sektorin välisen tiedon yhteentoimivuus sekä rakennetun ympäristön tietojen kokoaminen yhteen. MTK pitää tärkeänä, että palvelualustat ovat kaikkien käytettävissä, niin kunnissa, metsäkeskuksissa kuin muissakin viranomaisissa. MTK kannattaa esitettyjä tavoitteita eri sektoreiden ja alueiden yhdistävistä kumppanuuksista maaseudun ja kaupungin välillä.

Tilusjärjestelyjen vaatimaton resurssointi haittaa kustannustehokkaiden ilmastotoimien toimeenpanoa maankäyttösektorilla. Toiminnan jatkuvuus on heikosti ennakoitava ja tämä haittaa maanomistajien mahdollisuuksia osallistua tilusjärjestelyihin.

MTK on tyytyväinen, että budjetissa on korvamerkitty biokaasun edistämiseen nimenomaan lannankäsittelyinvestointien rahoittamisen kautta 3,5 miljoonaa euroa, vaikkakin pitää korvamerkittyä summaa vaatimattomana.

Biokaasun jakelu ja sähköisen liikenteen lataus infrastruktuurin rakentamiseen budjetissa on varattu 5 miljoonaa euroa. Hankkeiden kilpailukyky ratkaisee valittavat rahoituskohteet. Näiden vaihtoehtoisten liikenteen käyttövoimien jakeluinfrastruktuurin rakentamisen tahti on hidas ja luonnollisesti rakentamisen tahtiin vaikuttavat käytettävissä olevat määrärahat.

MTK kannattaa panostuksia kiertotalouteen, erityisesti päätavoite vähähiilisestä kiertotalousyhteiskunnasta on kannatettava. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan kuuluvat kirjaukset ovat myös keskeisiä tavoitteen saavuttamisessa. Ympäristöministeriön vastuulle pitkälti jää yhtymäkohdat jätelainsäädäntöön sekä materiaalien kiertoon saattaminen.

Helsingissä lokakuun 16. päivänä 2019

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK R.Y.

Liisa Pietola
ympäristöjohtaja